

DOBRE PRAKTYKI WODNE

POWIATU ZIELONOGÓRSKIEGO

SIĘC NA RZECZ
INNOWACJI W ROLNICTWIE
I NA OBSZARACH WIEJSKICH

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa Inwestująca w obszary wiejskie”

Broszura opracowana na zlecenie Lubuskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Kalsku. Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Wsi.

LUBUSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO W KALSKU
Kalsk 91, 66-100 Sulechów
sekretariat: 68 385 20 91 (301), fax 68 385 28 68
e-mail: sekretariat@lodr.pl

Opracowanie: mgr inż. Agata Pilecka oraz
źródła własne powiatu

Zdjęcia: źródła własne powiatu

Skład i druk: APRINT.com.pl

Nakład: 500 egz.

Broszura wydrukowana w zakresie operacji pn. *Lokalne Partnerstwo Wodne* realizowanej w ramach planu operacyjnego KSOW 2020-2021, w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

POWIAT ZIELONOGÓRSKI

SZANOWNI PAŃSTWO,

Współczesne polskie rolnictwo idąc z duchem czasu poszukuje innowacyjnych kierunków rozwoju. Rozwój najczęściej oznacza odkrywanie i wdrażanie nowych rozwiązań technologicznych. Coraz częściej pojawiające się susze stanowią zagrożenie dla konkurencyjności naszych produktów na światowych rynkach zbytu. Przygotowanie polskiego rolnictwa na postępujące zmiany klimatyczne jest zadaniem niezwykle potrzebnym i wymagającym zaangażowania nie tylko administracji wszystkich szczebli, ale przede wszystkim samych użytkowników wód, których decyzje bezpośrednio wpływają na ilość i jakość wody, w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

Zachęcamy Państwa do zapoznania się z niniejszą broszurą, przedstawiającą dobre praktyki wodne powiatu zielonogórskiego, gdzie uwzględniono prawidłowe działania i rozwiązania w temacie racjonalnego korzystania z zasobów wodnych.

Jednocześnie informujemy, że Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku wychodząc naprzeciw potrzebom rolników, wspiera innowacje w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie, na obszarach wiejskich i w gospodarce zasobami wodnymi. Wsparcie w tej ostatniej dziedzinie polega na pomocy zainteresowanym podmiotom w tworzeniu Lokalnych Partnerstw ds. Wody oraz ubieganiu się o pozyskiwanie funduszy z Unii Europejskiej. Działania te realizuje zespół SIR w ramach dwuletnich planów operacyjnych KSOW.

Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku organizuje szkolenia, konferencje oraz spotkania poświęcone inicjatywom w rolnictwie i na obszarach wiejskich. Ponadto w bogatej ofercie usług świadczonych przez LODR znajdziecie Państwo również:

- Doradztwo technologiczne
- Pomoc w wypełnianiu dokumentacji służącej pozyskaniu środków z funduszy unijnych
- Pomoc w wypełnianiu wymogu prowadzenia rachunkowości w wybranych działaniach PROW
- Analizy laboratoryjne
- Bogatą ofertę szkoleniową
- Wynajem sal konferencyjnych i usługi hotelowe.

Bieżące wiadomości na temat działalności, jak również wiele innych informacji dotyczących rolnictwa, znajdziecie Państwo w wydawanym przez nas miesięczniku Lubuskie Aktualności Rolnicze oraz stronie www.lodr.pl

DOBRE PRAKTYKI WODNE

Coraz częściej pojawiające się susze stanowią zagrożenie dla konkurencyjności naszych produktów na światowych rynkach zbytu. Przygotowanie polskiego rolnictwa na postępujące zmiany klimatyczne jest zadaniem niezwykle potrzebnym i wymagającym zaangażowania nie tylko administracji wszystkich szczebli, ale przede wszystkim samych użytkowników wód, których decyzje bezpośrednio wpływają na ilość i jakość wody w rolnictwie i na obszarach wiejskich. W dobie zachodzących zmian klimatycznych, problem dostępu do wody, w szczególności do wody czystej, będzie się nasilał (mniejsza suma opadów, wysychanie cieków).

Dlatego w celu zintensyfikowania działań w zakresie szeroko pojętej racjonalnej gospodarki wodą, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) we współpracy z jednostkami doradztwa rolniczego, tj. Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie (CDR) i ośrodkami doradztwa rolniczego (ODR), przystąpiło do utworzenia w każdym województwie, najpierw pilotażowych, następnie po prostu już Lokalnych Partnerstw ds. Wody. Program pilotażowy prowadzono od maja 2020 r. do grudnia 2020 r. W województwie lubuskim pilotażem objęty został powiat świebodziński. Od stycznia 2021 r. Lokalne Partnerstwa Wodne zaczęły obejmować kolejne pięć powiatów naszego województwa. Według założeń, do końca 2022 r. partnerstw powinny zostać związane w każdym lubuskim powiecie.

CZYM JEST LOKALNE PARTNERSTWO WODNE (LPW)?

Lokalne Partnerstwo Wodne (LPW) to dobrowolne, nieformalne zrzeszenie osób/podmiotów, które są zainteresowane lub zaangażowane w gospodarowanie wodą na danym obszarze. Inicjatywę w zakresie tworzenia partnerstw wodnych na terenie powiatu podjęły ośrodki doradztwa rolniczego, w ramach których zostali powołani lokalni koordynatorzy ds. LPW. Forma prawna funkcjonowania LPW jest dowolna i zależna od potrzeb, może to być np. forma listu intencyjnego.

JAKI JEST CEL FUNKCJONOWANIA LPW?

Głównym celem funkcjonowania LPW jest poprawa gospodarki wodnej na terenie powiatu poprzez:

- ⊙ aktywizowanie społeczności lokalnych i umacnianie współpracy pomiędzy wszystkimi podmiotami,
- ⊙ diagnoza sytuacji w zakresie zarządzania zasobami wody pod kątem potrzeb rolnictwa i mieszkańców obszarów wiejskich,
- ⊙ wypracowanie wspólnych rozwiązań na rzecz poprawy szeroko pojętej gospodarki wodnej w rolnictwie i na obszarach wiejskich oraz współdecydowanie o tym co dzieje się na danym terenie,
- ⊙ opiniowanie i wypracowanie planów inwestycyjnych związanych z wodą pod kątem bezpieczeństwa i potrzeb mieszkańców jak i zabezpieczenia celów produkcyjnych i ochrony środowiska,
- ⊙ działania promocyjne i edukacyjne wśród mieszkańców na rzecz racjonalnej gospodarki wodą.

POWIAT ZIELONOGÓRSKI:

- Babimost (gmina miejsko-wiejska)
- Czerwieńsk (gmina miejsko-wiejska)
- Kargowa (gmina miejsko-wiejska)
- Nowogród Bobrz. (gmina miejsko-wiejska)
- Sulechów (gmina miejsko-wiejska)
- Bojadła (gmina wiejska)
- Świdnica (gmina wiejska)
- Trzebiechów (gmina wiejska)
- Zabór (gmina wiejska)

INFORMACJE O POWIECIE

Powiat zielonogórski – powiat w Polsce (województwo lubuskie), utworzony 10 sierpnia 1998 w ramach reformy administracyjnej i formalnie funkcjonujący od 1 stycznia 1999. Jego siedzibą jest miasto Zielona Góra, które jednak nie leży w granicach administracyjnych powiatu zielonogórskiego, lecz stanowi samodzielne miasto na prawach powiatu.

- ◆ **Powierzchnia:** 1350 km²
- ◆ **Liczba ludności:** 75 558 (2017) GUS Polska
- ◆ **Województwo:** Lubuskie
- ◆ **Stolica:** Zielona Góra
- ◆ **Uniwersytet:** Uniwersytet Zielonogórski
- ◆ **W skład powiatu wchodzi:**
 - gminy miejsko-wiejskie: Babimost, Czerwieńsk, Kargowa, Nowogród Bobrzański, Sulechów
 - gminy wiejskie: Bojadła, Świdnica, Trzebiechów, Zabór
 - miasta: Babimost, Czerwieńsk, Kargowa, Nowogród Bobrzański, Sulechów

ZASOBY WODNE POWIAT ZIELONOGÓRSKI

Wody powierzchniowe.

Rzeki. Przez teren powiatu zielonogórskiego przepływa rzeka Odra, która na odcinku w granicach powiatu przyjmuje wody dopływów prawostronnych: Obrzycy

(z Obrą Leniwą) i Ołoboku. Wzdłuż lewego brzegu Odry płynie Zimna Woda (zwana też Zimnym Potokiem), do której w rejonie Czerwieńska uchodzi Łącza, stanowiąca odbiornik ścieków z Zielonej Góry i Czerwieńska. Południowo – zachodnią część powiatu przecina rzeka Bóbr, z uchodzącą w Nowogrodzie Bobrzańskim Brzeźnicą. W południowej części powiatu płyną rzeka Czarna Struga i Śląska Ochła – uchodząca do Odry na terenie powiatu nowosolskiego. Sieć hydrograficzną uzupełniają mniejsze cieki, o znaczeniu lokalnym (rzeka Sulechówka, Rów z Kłępska itp.). WIOŚ w Zielonej Górze prowadzi okresową kontrolę stanu czystości rzek na obszarze powiatu zielonogórskiego w ramach państwowego monitoringu środowiska, realizowanego w sieciach krajowej i regionalnej. Badania prowadzone są również przez inne jednostki w ramach tzw. monitoringu lokalnego, którego celem jest określenie oddziaływania danego podmiotu gospodarczego na środowisko. I tak monitoringiem lokalnym na terenie powiatu objęte są rzeki Zimna Woda (zwana też Zimnym Potokiem) i Łącza (w związku z eksploatacją oczyszczalni ścieków z Zielonej Góry) oraz zlewnia Obrzycy (w związku z funkcjonowaniem ujęcia wody dla Zielonej Góry). Badania wód Zimnej Wody i Łączy prowadzone są przez laboratorium Oczyszczalni Ścieków „Łącza” Spółkę Wodną w Łężyca

Jeziora. Na terenie powiatu zielonogórskiego na obszarze 9 gmin znajdują się 33 jeziora o powierzchni powyżej 1 ha o łącznej powierzchni 404 ha. W zlewni rzeki Obrzy Leniwej (Gniłej Obrzy) znajdują się 3 jeziora o łącznej powierzchni 249,1 ha; w bezpośredniej zlewni rzeki Odry 13 jezior o łącznej powierzchni 57,9 ha, w zlewni rzeki Zaborski Potok 4 jeziora o łącznej powierzchni 41,9 ha. Pozostałe jeziora leżą w zlewniach Kanału Obrzyckiego i rzek: Gryżyny, Czarnej Strugi, Obrzycy i Ołoboku. Jezior przepływowych na terenie powiatu zielonogórskiego jest 9 o łącznej powierzchni 290,3 ha; odpływowych - 11 o łącznej powierzchni 74,5 ha i jezior bezodpływowych - 13 o łącznej powierzchni 38,9 ha. Większość zbiorników znajdujących się na terenie powiatu zielonogórskiego, zalicza się do małych płytkich bezodpływowych lub odpływowych jezior. Są one zazwyczaj bogate w substancje biologiczne i zalicza się je do jezior eutroficznych. Jeziora te z reguły wykorzystywane są lokalnie do celów rekreacyjnych lub wędkarskiego połowu ryb. WIOŚ w Zielonej Górze prowadzi badania czystości jezior Wojnowskiego Wschodniego i Zachodniego położonych w zlewni rzeki Obrzy Leniwej (Gniłej Obrzy). Jakość wody wypływającej z jezior Wojnowskich ma wpływ na jakość ujmowanej z rzeki Obrzycy dla celów komunalnych Zielonej Górze

Wody podziemne. Generalnie na terenie powiatu występują dwa typy zbiorni-

Odra w Cigacicach z lotu ptaka

ków wód podziemnych. W pierwszym z nich zwierciadło wód gruntowych występuje na głębokości od 1,0 do 20 m p.p.t. i zazwyczaj nie jest izolowane od powierzchni utworami nieprzepuszczalnymi. Zasilanie tych zbiorników odbywa się poprzez bezpośrednią infiltrację wód opadowych w warstwę wodonośną. Ich korzystną cechą jest stosunkowo duża odnawialność, co niewątpliwie przyczynia się do ich ogólnej odporności na degradację. Niekorzystną cechą tych zbiorników jest występowanie w niektórych poziomach pradolin związku hydraulicznego między wodami piętra czwartorzędowego i trzeciorzędowego, co może czasami prowadzić do obniżenia ich jakości. Drugi typ zbiorników występuje w okolicach Kargowej, we wschodniej części powiatu, a ich cechą charakterystyczną jest częściowa izolacja od powierzchni utworami słabo przepuszczalnymi, przeważnie glinami i ilami. Zasilanie zbiorników odbywa się poprzez infiltrację wód opadowych na wychodniach utworów piaszczystych oraz przez okna hydrogeologiczne obejmujące obszary, w których warstwy gliny i ilów są nieciągłe. Zbiorniki te wymagają wysokiej ochrony

DOBRE PRAKTYKI WODNE GMINA CZERWIĘŃSK

Gmina Czerwieńsk zajmuje obszar po obu stronach rzeki Odry, która w jej granicach ma długość 23 km. Gmina Czerwieńsk to 196 km² powierzchni, na której mieszka prawie 10 000 osób. Tworzy ją 13 wsi sołeckich, 3 osady oraz liczące ponad 4000 mieszkańców miasto Czerwieńsk. Ponad 95% powierzchni gminy to obszar wiejski. Na terenie gminy znajdują się 24 zbiorniki wodne, w tym 7 jezior, 14 stawów rybnych oraz 3 inne zbiorniki. Oprócz Odry na terenie gminy znajdują się także naturalne jeziora starorzeczna Odry o pow. 15 ha w okolicach miejscowości Wysokie. Lewostronną dolinę Odry odwadnia kanał Zimny Potok, do którego dopływa z wysoczyzny potok Łączka

Rowy melioracyjne po przeprowadzonej konserwacji rok 2021.
(fot. Gminna Spółka Wodna w Czerwieńsku)

(Złoty Potok) oraz liczne ciek w postaci rowów przecinających dolinę. Z prawej strony Odry dominują rzeki Gryżyński Potok i Ołobok.

Cały obszar gminy Czerwieńsk usytuowany jest w obrębie PGW Wody Polskie Zarządu Zlewni w Zielonej Górze, RZGW we Wrocławiu.

Gmina Czerwieńsk realizuje szereg zadań inwestycyjnych mających na celu ochronę środowiska, m.in. budowę sieci kanalizacyjnych na obszarach nieskanalizowanych, modernizacja istniejących dróg.

Na terenie gminy Czerwieńsk funkcjonuje Gminna Spółka Wodna w Czerwieńsku, której statutowymi celami są: poprawa stosunków wodnych oraz racjonalna gospodarka wodna na terenach zmeliorowanych, wykonanie, utrzymanie i eksploatacja urządzeń melioracyjnych, ochrona wód przed zanieczyszczeniem, wykorzystanie wody do celów przeciwpożarowych, ochrona przed powodzią, współdziałanie z organizacjami, których cele są zbieżne ze statutowymi celami Spółki, udzielanie członkom Spółki pomocy w sprawach związanych z melioracjami i gospodarką wodną.

Na terenie miasta Czerwieńsk zlokalizowany jest zbiornik małej retencji wodnej, tzw. Zbiornik Czerwieńsk. Podstawowymi funkcjami użytkowymi zbiornika Czerwieńsk oraz zbiornika Strużyna to spłaszczenie fali powodziowej w Kanale Łącza lub w Kanale Strużyna, magazynowanie wody dla celów rolniczych i przeciwpożarowych, funkcja rekreacyjno-turystyczna. Na zbiorniku znajduje się następująca infrastruktura:

- ⊙ budowa przelewowo-spustowa,
- ⊙ ujęcie wody dla celów p.poż,
- ⊙ przepławka dla ryb,
- ⊙ zapora ziemna piętrząca.

GMINA BABIMOST

Na terenie gminy nieprzerwanie działa spółka wodna od 300 lat. Obecna nazwa Gminna Spółka Wodna w Babimoście. Zrzesza 330 członków. W obrębie działania jest:

- ⊙ 540 ha zmeliorowanych użytków rolnych w tym 40 ha jest zdrenowanych,
- ⊙ łączna dł. rowów wynosi 69,888 km,
- ⊙ 244 przepusty o łącznej dł. 1782 mb,
- ⊙ 19 szt. sprawnych zastawek piętrzących, które doglądane są przez samych członków.

Zbiornik małej retencji, tzw. Zbiornik Czerwieńsk

Drewniany jaz na Gniłej Obrze

Średnio rocznie poddanych jest bieżącej konserwacji około 18 km rowów. Środki na konserwację pochodzą od członków, gdzie stawka za 1 ha zmeliorowanych gruntów wynosi 92 zł. Pozostałe środki pochodzą z budżetu gminy oraz dotacji państwa.

Znaczna większość rolników widzi okresową potrzebę konserwacji rowów, bo brak konserwacji uniemożliwi racjonalne gospodarowanie na przedmiotowych użytkach rolnych.

W latach 90-tych na rzece Gniła Obrze ze środków budżetu państwa zostało wybudowane 5 drewnianych jazów, których zadaniem

jest piętrzenie wody w okresie niedoboru wilgoci w glebie. Nadzór nad prawidłowym funkcjonowaniem jazów sprawują Wody Polskie.

W miejscowości Nowe Kramsko znajduje się zbiornik retencyjny o pow. 0,23 ha, zbierający wody opadowe z części wioski, który jednocześnie jest zbiornikiem p.poż. Z budżetu Gminy przeprowadzana jest okresowa konserwacja zbiornika polegająca na odmuleniu wlotu i wypływu wód opadowych oraz wykaszaniu skarp zbiornika.

Zbiornik retencyjny w Nowym Kramsku

GMINA NOWOGRÓD BOBRZAŃSKI

Na terenie Gminy Nowogród Bobrzański działa Gminna Spółka Wodna, która w 2021 r. dokonała ponad 15 km bieżącej konserwacji rowów.

Od 2015 roku Stowarzyszenie Park w Niwiskach, realizuje działania na rzecz rewitalizacji parku. Podjęto również skuteczne działania w celu odtworzenia wyschniętych stawów. Odbudowano główną zastawkę z dębowych desek przekazanych przez Nadleśnictwo Nowa Sól, poprawiono funkcjonowanie mnicha łączącego staw z Urzucianką oraz dogeszczono groblę oddzielającą staw od rzeki. Dzięki udroźnieniu przepustu pod parkową drogą z pomocą Ochotniczej Straży Pożarnej w Niwiskach, udało się przywrócić połączenie między stawami i odtworzyć lustro wody w drugim stawie z niewielką wyspą.

Dzięki przeprowadzonym pracom już pierwszej wiosny w parkowych stawach przystąpiły do godów 4 gatunki płazów. Widoczne są żerujące ptaki wodno-błotne, w tym czapla biała. W pobliżu nad rzeką gniazduje zimorodek i pliszka górska. Dodatkowym walorem jest zwiększony potencjał retencyjny stawów i podniesiona wilgotność w bezpośrednio sąsiadujących parkowych łąkach i łęgach.

W planach jest budowa nowej zasuwy, która poprawi funkcjonowanie zbiornika oraz budowa pomostu, który zwiększy jego atrakcyjność.

Gmina Nowogród Bobrzański przygotowała dokumentację projektową na realizację zadania inwestycyjnego pn. „Rewitalizacja obszaru zdegradowanego w Nowogrodzie Bobrzańskim” polegającego na stworzeniu miejsca rekreacyjno-wypoczynkowego w przestrzeni publicznej z możliwością uprawy sportów plenerowych i innych form spędzania czasu na otwartej przestrzeni nad rzeką Bóbr. W ramach zadania przewiduje się wybudowanie nadbrzeża wypoczynkowego, przystani kajakowej, punktu widokowego oraz promenady spacerowej wzdłuż brzegu rzeki Bóbr.

Rowy melioracyjne w Nowogrodzie Bobrzańskim

Parkowe stawy w gminie Nowogród Bobrzański

PODSUMOWANIE

Niniejsza broszura obrazuje co dobrego w kwestii wody działo się w danym powiecie w ostatnich latach. Jednym z działań jest organizacja spotkań w ramach Lokalnego Partnerstwa Wodnego, które daje możliwość swoim członkom, do realizacji kolejnych projektów wspomagających gospodarowanie wodą na terenie danego powiatu.

Lokalne Partnerstwo Wodne jest bez wątpienia bardzo ważną inicjatywą. Korzyści jakie mogą płynąć z zawiązania się partnerstw są obiecujące. Dzięki partnerstwu powiaty mogą spisywać inwestycje wodne niezbędne na ich terenie, które kolejną będą składową Planu Działania dla danego powiatu. W późniejszym czasie powiaty (z uwzględnieniem wszystkich członków partnerstwa) będą mogły składać wnioski o dofinansowanie niniejszych inwestycji do ARiMR.

W 2019 utworzono partnerstwo pilotażowe (w woj. Lubuskim) , w powiecie świebodzińskim.

W 2021 roku przeprowadzano spotkania w kolejnych pięciu powiatach województwa lubuskiego, tj. powiecie żagańskim, zielonogórskim, krośnieńskim, międzyrzeckim i gorzowskim.

Koniec ubiegłego roku zakończył się podpisaniem deklaracji współpracy ze wszystkimi ww. powiatami, aktualnie czekamy na dalszy rozwój sytuacji.

W 2022 planowane są spotkania w pozostałych lubuskich powiatach.

Jeżeli i Ty chcesz być członkiem Lokalnego Partnerstwa Wodnego skontaktuj się z nami!!!

**LUBUSKI OŚRODEK
DORADZTWA ROLNICZEGO**

Kalsk 91, 66-100 Sulechów
tel.: 68 385 20 91, fax 68 385 28 68
e-mail: sekretariat@lodr.pl

**Oddział LODR w Lubniewicach
z siedzibą w Glisnie**

Glisno 123, 69-210 Lubniewice
tel.: 95 755 76 14, fax: 95 755 71 79
e-mail: lubniewice@lodr.pl

**SIEĆ NA RZECZ
INNOWACJI W ROLNICTWIE
I NA OBSZARACH WIEJSKICH**

Koordynator ds. LPW przy LODR w Kalsku

Agata Pilecka
Tel. 516 177 411, e-mail: a.pilecka@lodr.pl

Doradca ds. LPW przy LODR w Kalsku

Piotr Dzierzanowski
Tel. 506 864 187, e-mail: p.dzierzanowski@lodr.pl